

Boletín Noticiario del Ateneo Obrero Cultural

GRANOLLERS : CALLE DE TARAFÀ, 55

ART. 1.º Siendo exclusiva y esencialmente cultural la finalidad del Ateneo, no pueden, la Junta Directiva ni los socios, realizar en nombre y representación del mismo, actos públicos de significación política ni religiosa; no obstante, dentro del mismo podrá discutirse y estudiarse toda tendencia, escuela o doctrina.

(De nuestros Estatutos)

De la «Diada del Llibre»

De la Festa del Llibre, s'han dit multitud de coses. S'ha dit, sobre tot, que és Els Reis dels grans; se la compara al Nadal, a les diades més senyalades de l'any; i això està en l'ànim de tothom, que dita festa s'ha anelat de bell antuvi i ha adquirit ja la consagració que altres festes han necessitat de la força assimilativa que comporten en sí els anys i la tradició.

* * *

En nostra ciutat també detenien el pas del vianant unes parades de llibres, les portades virolades dels quals atreïen l'esguard on cadascú hi cercava l'autor preferit.

En uns, el pressupost migrat, comparat amb l'afany d'adquisició, i en altres sense pressupost fixat, però disposats a sacrificar unes pessetes a honor de la Diada; els veïeu, als primers, amb els ulls guspirejants, amb aquella «febreta sublim» que denota tots els seus trets, indecisos davant l'adquisició, per excés, i en els altres, mirant amb passivitat de bou el que escolleixen els demés, retenint en els seus dits unes monedes que s'han mirat infinitat de voltes amb sentimental esguard, i que opten per a adquirir, preu per preu, el llibre més gruixut.

Els uns i els altres, però, convenen en una cosa: en que la despesa queda compensada sempre, per desafortunada que sigui l'adquisició. Els llibres, tots, fins els més dolents, enclouen una part de bellesa o d'ensenyança.

* * *

La Festa del Llibre, com la Festa del Treball, pot — i ens hem d'esforçar perquè així sigui — reportar beneficis inapreciables per a l'avenç espiritual i material del poble, i a mida que el poble vagi glorificant en els seus dies de festa idees nobles i no ídols, adquirirà simultàniament llibertat i consciència, qualitats indispensables per a l'obtenció de l'ideal.

Els llibres bons

Quins són els llibres bons?...

Veus ací una pregunta que, en ésser-nos feta amb tota ingenuïtat, ens ha deixat desconcertats, no atrevint-nos a contestar-la sense una prèvia i fonda meditació.

La resposta no és tan senzilla com sembla. El trobar-la, depèn gairebé d'una sensació de l'ànima. En realitat, gaudim de tan pocs llibres bons, que ens apar difícilíssim precisar quins són els bons. Per a nosaltres, poden ésser uns, i per a altri, altres ben distints. Emperò per a homes d'una mateixa sensibilitat, salvant petites diferències, sempre seran els mateixos.

Ens apar molt poc raonable investigar quin és el bon llibre. La raó és freda com el glaç i pot induir-nos a cometre greus errors. Per exemple: la lectura de «L'infern», de Barbusse, ens ha produït estones de malestar i fins ens ha resultat repugnant; no obstant i això, la raó ens dicta que és una bona obra, meritòria i genial, amb tot i que en ella hi hem trobat en

manca la sensació que produeix el llibre bo.

Són poques, molt poques, les obres que reuneixin les tres qualitats de mèrit, de genialitat i de bonesa. La raó, adverteix el mèrit; l'intel·ligència, el què és genial. I el bo? El bo sols pot ésser advertit per una sensació; sensació que és inconfusible.

Quan, en llegir un llibre, ens produeix una sensació de benestar i de joia que sols pot ésser produïda per les coses bones en tot el sentit del mot «bo», pot ocórrer que durant sa lectura, commoguts i emocionats, com si no poguéssim resistir tanta emoció sensitiva, inconscientment, sense ni donar-nos-en compte, tanquem el llibre i, en santa meditació, l'acariciem amb la dolcesa dels nostres ulls o bé l'alcem i el posem junt al nostre cor.

Tots aquells llibres que en un gest impensat són acariciats o es posen prop del cor, tenim la seguretat que, per aquell qui els llegeix, són llibres bons.

(De La Gralla)

De la responsabilitat

Deure de cadascú i que cal desvetllar la seva realitat i importància, és el de la responsabilitat moral. L'home que, pels seus coneixements, per la seva actuació o pel seu entusiasme, ha lograt la confiança dels seus companys, no pot a gratcient abusar-ne i menys malograr-la.

Naturalment, encara que dintre l'esfera en que desenrotllem nostres activitats tenim de parlar dels companys, no volem pas dir que els homes representatius més elevats en siguin exempts de responsabilitat; com més graus de confiança s'hi tingui i més s'espera d'ells, menys poden defraudar-los.

I és que és necessari sentir intensament la responsabilitat, individual o col·lectiva, per a emmenar l'esforç dintre cada especialitat. Per pusil·laminat les menys de les vegades, i per comoditat casi sempre, no es treballa tan intensament com fóra de desitjar i com hi ha dret a esperar dels dots d'individus capacitats.

Tant com en els homes representatius, la responsabilitat també pertany a les altres categories. Tots tenim l'obligació de contribuir a la causa de l'humanitat; l'home més ínfim de la terra té el deure, sinó de millorar els altres, de millorar-se ell mateix.

Què diríem de l'home carregat de ciència i excessivament còmode, que es negui a ensenyar quelcom del què sap als demés? Quin benefici haurà portat a la humanitat? Si ell sentís la responsabilitat del seu deute envers els seus semblants, i la responsabilitat dels seus actes davant la civilització, no hi ha dubte que obraria altrament. I el cas té menys excusa quan és difícil que altre pugui reemplaçar-lo amb probabilitats d'èxit.

Si no fós el sentit de la responsabilitat que empeny l'ésser humà, quantes empreses no es malograrien! I quantes empreses han fracassat, no acomplint la tasca que havien projectat i era d'esperar, perquè els seus directors no han copsat aquesta obligació inel·ludible: aquest esperó de la responsabilitat, que du a terme les grans obres, que fa suportar amb gust tots els treballs i esforços consegüents, donant la satisfacció del deure acomplert...

El dia que els homes se sentin veritablement responsables, la causa de la pau i de la justícia hi haurà guanyat infinitament.

AMIC

MARCEL

Carter de poble

(DE J. KRUDY)

Amb el vell carter del poble ningú no hi té secrets. Adhuc sap que la senyoreta Tina, la mestressa oficial, tenia més correspondència abans, que era l'amada d'un donzell brú, amb bigotet retallat, el qual deprés va maridar-se amb la filla de l'alcalde de Lèva, aquella mossa baixa i bofalluda, rossa, d'un ros vermell, d'un ros de cresta d'indiot, de rostres tacat amb escardelenques pigues.

Això m'ho contava el vell carter del poble, un idíl·lic vespre de Maig, seient en la humil oficina de Correus, d'on ell n'era amo i senyor.

—I sé encara molt més; però no vé a tomb ara contar ço que podria...

Hi hagué una pausa convencional, gairebé de teatre. Els anuncis i bands oficials penjats per les parets, esgroguets de tedi, dormien melanconiosos. Adhuc la cartera, la vella cartera de cuir negre i apelagós, jeia esllanguida en la taula de treball. Tot d'una, un tust vibrant i decidit revifà la monotonia de l'oficina.

—No és pas hora de despatx ara, rondinà malhumorat el vell carter. No obstant, s'aixecà de la cadira on seia, coixinada i tapissada amb sengles gruixos de diaris, i s'atancà a la porta. Constatà qui hi havia.

—Això ja és diferent! La senyoreta Tina!

I gentilment, amb moxaines de galant, cedí l'entrada a la novinguda.

Una minyona esblanqueïda, d'esguard quiet i suau, aparegué en la llinda. La vestidura seva, mig senyora, mig menestrala, la xelina tènua cavalcant les espatlles, i més que res, l'enfeblida, però insistent mirada que totseguit m'adreçà, foren motiu per a confirmar-me que aital forastera era la mestressa del poble.

La presència meva l'immutà. Un si-més-no concírosa romangué en el portal. De sobte, deixondint-se, vingué vers nosaltres illançà damunt la falda del carter una lletra closa.

—Jo mateixa he volgut dur-la, puix no tenia segells. Vós mateix poseu-els-hi. I, avergonyida, partí ràpidament de l'estança.

El vell carter l'acomiadà bromejant.

—I els diners dels segells, quan me'ls donareu?

D'una corredissa, però, la donzella s'havia allunyat, i per tant, no podia oir ço que li preguntava.

—El Correu ha de fiar, en els poblets, si vol tenir vida,—filosofà el vell, bo i cercant en el plec de les tires de segells. A esquitllentes, llegí l'adreça de l'envelop.

—Altra volta aquest Joan Johász. Està locada la senyoreta Tina...! Què en vol d'un casat?

Amb la lletra a les mans segué meditant en el setial encatit amb diaris

atapeïts d'articles i noves i diverses endergues intel·lectuals.

—Aquesta lletra d'ara és trista, senyor. Repareu com les llàgrimes han humitejat qualques lletres de l'adreça. Vegeu ací escrits els sospirs d'una noia oblidada, que en Joan Johász hi trobà i encara hi troba el Déu del seu viure, baldament jo sàpigua que ell és ja marit de l'altra i per consegüent que és un canalla.

—Doncs, digueu-me: per què li escriu ella, encara?

—Vós pregunteu això perquè s'ou jove i no heu tingut gaires tractes amb la vida. Nosaltres, els correuers vells, ja pla bé sabem endavinar-ho. Si Joan Johász hagués mort i fós ja soterrat a deu pams de fondària, respondria encara d'en tant en tant, belles paraules d'amor a la senyoreta Tina.

El vell carter del poble féu silenci. Omplènà de nou la pipa i en to baix,—com un murmurí, dirie's,—desgranà a les meves oïdes una dolça elegia a l'amor eternament fidel.

—Quan jo era jove, senyor, ja feia de correuer i llegia molts missatges amorosos. Aleshores l'organització dels serveis postals era diferent. Moltes vegades, obeïnt ordres superiors, havíem d'inspeccionar la correspondència d'individus sospitosos. Per aital raó, sense voler, havia trobat avinenteses per a llegir moltes lletres d'amor. I havia remarcat, senyor, que totes són iguals, com les fulles d'un arbre. Una llastimosa diferència hom observa, però, quan la mà del qui escriu va emmenada per un amor ferm i serè, o altrament, per un sentiment marcit i enfarfegós.

Quantes mentides s'hi diuen en les lletres íntimes! A ningú no li és permès de mentir tan agosaradament com als enamorats. Cada frase d'amor embriaga com els raigs del sol, com la flaire de les flors, com els perfums de l'Orient... Qui de jove no ha escrit coses d'amor, no sap pas ço que és la felicitat i ço que és la malaurança. I això, senyor, és una cosa perpètua, d'ara i de sempre... Dónes una carta de galant a una minyona i pensa ella: —Que és bon home, el vell carter!— Quan la lletra esperada es retrassa, la donzella bull de neguit i pensa: —Que és calmos, que és deixat, que és sonso, el vell carter!— Una missiva amorosa, perduda en el Correu, és causa d'una dolor gairebé tràgica. Jo estic en que l'Estat hauria d'ordenar que els plecs dels amants fossin curosa-ment administrats i lliurats apart.

M'estranyà la llarga locuacitat de l'ancià. Sorrut i callat de mena, devia tenir quelcom molt gros per a dir-me que fés tan llarg prefaci.

—Els clients nostres més bons són els enamorats. Bona parroquiana n'ha estat i n'és la senyoreta Tina. Però, malaguanyats segells que ha emprat i malaguanyada feina que hem tingut els correuers amb la seva correspondència! Joan Johász ja-

mai serà el marit de la mestresseta, malgrat ella no cessi de trametre-li llargues epístoles... De deu anys que durava l'enamorament d'ambdós. Totes les cartes llurs han passat per les meves mans. Jo he conegut els pesars, els somnis, els projectes, els batecs de cadascun; puix jo, senyor, em permetia obrir la seva intercorrespondència. Llegint-la, hi veia calcada la visió de la meva pròpia joventut. I quan ell li dedicava poemes cordials, — flors d'amor escrites, — jo els hi corregia, puix, sia dit sense fanfària, també sé conjuminar-ne de versos. Les paraules de discòrdia o de despit, que no hi manquen en aitals missives, eren ratllades per mi sense escrupol, fins a fer-les il·legibles. Així evitava una renyina cruent. Als vells ens cal tenir més prudència que no als joves. Això s'esdevenia, però, quan ambdós s'estimaven; ara ja no...

El vell carter acotà la testa i s'abstragué llargament. Els anuncis i fulles oficials, la cartera i els atuells restants de l'oficina, semblaven talment dolorits, esmaperduts. Condolgut, l'ancià correuer afegí:

—Ara ella seria doblement desgraciada si sapigués la veritat, puix a l'amor d'ell hi ha immolat la pròpia honra i àdhuc l'ànima. Les pobres noies del poble, poden, senyor, amar només una vegada... Després, si el galant les abandona i no compleix son deure, són doblement dissortades, puix el record del passat les turmenta i priva que sien de nou preteses per altre cor glatidor...

—Però, i Joan Johász? —vaig demanar vivament. La meva atenció culminava.

—Es un canalla!!!... Un dia vingué una carta d'ell que, com de costum, vàreig obrir. Era una nova breu, dita sense pietat, fibladora... Deia que s'havia d'emmaridar amb la filla de l'alcalde de Lèva, — aquella vermella i pigada, — per tal d'obtenir el càrrec de comptable municipal. Aleshores jo vaig meditar la qüestió. Donar aquell paperot a la senyoreta Tina, hauria estat pitjor que subministrar-li metzines... Vaig decidir, pretenint el meu deure de carter, fer fonedissa aquella repulsiva carta.

—I per què la mestressa escriu encara al seu Joan? Que no ho sap que ja és marit d'altra?

—Ella escriu les lletres, però cap no arriba al seu destí. Totes les tinc entafurades en un calaix de la meva calaixera. Joan Johász no rep cap nova de la infortunada.

—I les respostes, doncs, qui les escriu?

—Jo les escric, senyor. Jo responc en nom de l'íngnat. Imito tant com puc el seu caràcter de lletra, el seu estil, els seus juraments d'amor, i la resposta m'ix verídica. Ornamento l'envelop amb segells i timbrades d'estampillatge, per tal que aparenti venir del poble d'ell, i... així evito la perdició de la senyoreta Tina.

En aquest punt la parla del vell carter, emmudí. El missatge de la senyoreta Tina, cansat de donar tombs per les mans de l'ancià, fóu col·locat en la butxaca interior del seu jec...

—I—vaig gosar preguntar,—no les llegiu mai les coses d'ella?

—Per què?—respongué el vell carter,—

si ja sé prou i prou ço que deuen dir. Demà faré la resposta sense neguitejar-me; puix cregueu, senyor, que de tant parlar d'amor en nom d'altri a la senyoreta Tina, jo estic que quasi-quasi me n'he ben encaterinat d'ella... També els vells carters de poble tenen cor, senyor.

J. P. ARNAUS (Trad.)

La mort imaginària d'un amic meu

(ASSAIG PSICOLÒGIC)

¿No us heu trobat, a voltes, imaginar-vos la mort d'un ésser que estíveu i venir-vos un calfred per tot el vostre cos? Així mateix m'havia passat a mí. Quan aquest pensament féu estada en la meua imaginació, cuitava a omplir-me el cap d'altres pensaments més plaents. Em semblava que sense l'amic més car, en el qui jo havia recolzat tota l'estimació i confiança, em mancava tot: estímulo per a produir i goig de viure per l'art... I tanmateix no ha estat així. El destí de les coses és ben paradoxic. He vist expirar poc a poc l'amic dilecte.. Em rodolaren dues llàgrimes, que em serviren per a fer-me quedar bé davant la família, que m'esguardava agraïda, mentre que jo a l'espona del llit ja mentalment ideava aquest assaig.

El meu amic, de petit que es dedicava a fer versos. Tenia una facilitat sorprenent per a rimar, i, sobre tot, tenia el què a molts poetes els manca: un concepte elevadíssim de l'art, a l'ensems que una intel·ligència molt profunda. El mateix, crec jo, hauria sortit bon poeta, com bon filòsof.

D'ençà que ens coneguèrem fins que va morir, no ens vàrem deixar un a l'altre. Era d'un temperament serè i reposat; metòdic fins a l'exageració; que contrastava fortament amb el meu caràcter, impulsiu i desordenat; però, malgrat això, ens aveníem força, perquè ens unia l'amor a l'art, que era per a nosaltres més sagrat que tot.

Totes les nostres converses eren referents a l'Art i a les dones. Ell em narrava passos de «La Divina Comèdia» i ja li encimbellava el candor i la beutat puríssima de les verges de Rafael. En música — malgrat i conèixer'n poca tots dos — teníem una devoció a Beethoven: devoció al geni incomparable i a l'home que s'havia arrencat el cor del pit, per a oferir-lo a l'Art i a l'Amor. Fóu malaurat, i això era un alicient perquè l'estiméssim més. En fi, si haguéssim hagut de representar l'Art amb una figura sola, aqueixa hauria estat Beethoven.

En filosofia, ell estava pels metafísics, jo, pels deïstes d'abans de la Revolució Francesa, amb Rousseau al cap. Això li feia arrufar el nas i originava unes

llargues polèmiques que enyorava amb tota l'ànima. ¡Quantes vegades les nostres converses ens feien bracejar fantosiosament com dos il·luminats, fins que alguna xardorosa rialla d'algun camperol, o bé el bronzir idiota d'algun automòbil, ens feien retornar a la realitat!

Del resultat de les nostres passejades ens vingué una crescuda afició a la filosofia, que en quant a mí em féu caldejar el cervell, arribant a l'estupidesa de considerar els meus consemblants com una mola material d'estudi i jo l'objectiu que copsava totes les seves oscil·lacions des del meu pla pedant d'observació.

Havia abraçat el mètode social-filosòfic de Rousseau, junt amb l'escola literària que Goethe, amb el «Werthur» i aquell amb les tan discutides «Confessions», iniciaren aprop del passat segle. El meu amic, en canvi, s'havia decantat al classicisme. Desconeixia bastant l'era romàntica i les poques obres que n'havia gustat li semblaven un treball d'orfebre, polit, harmoniós, però sense l'empremta del classicisme.

Dels poetes catalans, Verdaguer era el seu mestre. Com que tenia certa afinitat de caràcter amb el cantor de «L'Atlàntida», en els seus primers versos cercava encara amb més dalit tots els girs i la modelació dels versos del gran místic per a acabar-s'hi de semblar. A mí, la poesia lírica ni metafòrica no m'ha entrat gaire, i quan em llegia aquells versos mitològics, de formes ampuloses, de déus, llunes i fades, després me'ls havia d'esplicar i resultava a la millor que era un senzill col·loqui amb l'estimada o bé un cant a l'arbre fruiter.

Com tot bon poeta que s'estimi, ell també tenia la seva «Beatriu», però li resultà fatal. La seva traïció li inspirà unes poesies plenes de sentiment, que regà amb les seves llàgrimes. D'ençà d'allavors ens hem mirat sempre més les ingènues amb recel.

Essent poeta com era, preferí desfogar l'odi i el desconsol en les quartilles, que no pas venjar-se. Em demanà parer d'aquells versos, i alguna vegada li havia dit:

—Els teus versos em plauen; trobo que tens un llenguatge florit i una gran imaginació; però ets massa abstracte i metafòric. I li sortia a parlar d'Heine, de Bartrina, de Bècquer, de Leopardi... encara que ara crec que era en el classicisme i no en el romanticisme, ni escepticisme, si és que es pogués conceptuar l'escepticisme com una escola apart que hagués pogut triomfar.

Donat el seu caràcter metòdic i moderat, m'era com una mena de *dida intel·lectual* per a refrenar les meves idees en embrió. Jo tenia a Danton al meu altar.

Ell l'admirava; però no era pas dels sants als qui tenia més devoció. El seu comodisme i una petita dosis de tàctica que tenia, li havien aigualit una mica la sang, fins que amb el temps hauria esdevingut un perfecte conservador. Amb tot, es deia moderat; fins jo crec que havia estimat amb moderació.

Si parlavem de religió, no ens enteníem; sempre havíem de deixar la conversa. Era ingènu el què defensava, i hauria fet, si hagués pogut, un tort a la seva intel·ligència, perquè li mancava la santa convicció.

Jo me l'imaginava a voltes un d'aquests estilistes catalans; un russinyol fent filigranes; però un russinyol sense bandera, destenyit com són la majoria dels poetes catalans.

Estimava el pensament, però tenia prejudicis que forçosament havien d'ofegar el pensador. I,—sembla paradoxal— ell, que no havia volgut mostrar el seu jo nú, sincer, per no despertar l'enuig d'uns, s'havia captivat certa antipatia per part de tots. Valia més haver promogut odi del tot, que almenys els pocs que l'haurien comprès l'haurien estimat, que val més que tota l'admiració.

La mort li va rompre la lira quan ja començava a cantar amb la veu dels predestinats. Després he trobat a mancar la seva veu càlida d'artista ver; d'artista i amic, que en mig d'una societat arrogant de botiguers i farsants hom trobava en aqueixes expansions de l'ànima, l'enaltiment de la mateixa vida.

FRANCESC SERRA

Es una locura esperar coger buenos frutos de un árbol sin cultivarlo.

BALLESTEROS

El que lleva un farol a la espalda, no echa delante más que sombra.

Y ervedilla, tus pasos son pequeños, pero bajo tu pie tienes esclava a la tierra.

Gritos de niños son los montes, que levantan sus brazos porque quieren estrellas.

RABIDRANATH TAGORE

ALFREDO CALDERÓN

En las postrimerías del siglo XIX y en los primeros años del XX, Alfredo Calderón fué uno de los escritores que, en la prensa, más contribuyó a la cultura general del pueblo español.

Armado de gran cultura filosófica, histórica y artística, sus trabajos periodísticos tenían un encanto que, en muchos de ellos, no lo ha marchitado el transcurso del tiempo.

Animado, además, por una aspiración de justicia, siempre renovada, ésta dió a sus trabajos cualidades perduraderas.

Aparte de los artículos de circunstancias, con moraleja, como era costumbre en muchos escritores de aquel tiempo, artículos que ya hoy ni el mismo autor leería, todo lo demás de la obra de Alfredo Calderón posee carácter de modernidad y condiciones para seguir siendo actual por mucho tiempo.

Los trabajos con moraleja, en cambio, ¡qué viejos parecen! La moraleja les da una semejanza con los sermones dominicales de algún cura de aldea o de algún pastor protestante. «Esto ocurre — dicen a los hombres — porque sois malos; si fuérais buenos, nada de eso os ocurriría».

Una variación simplista de la novela ejemplar laté en estas moralejas de los sermones y de los artículos periodísticos. «Todo lo que ocurre a los hombres, es porque ellos quieren. Les bastaría no querer para que no les ocurriese». De modo tan fácil resuelven, las novelas ejemplares, los sermones y los artículos de periódico con moraleja, el problema fundamental de los impulsos de los hombres, una de las cosas más complicadas de la vida.

Alfredo Calderón, hijo de una época en que prevalecía ese absurdo criterio, cayó también alguna vez en la moraleja, género inferior de la literatura.

Pero este defecto sólo existe en la más pequeña porción de su obra; sólo asoma en lo que ya hemos dicho eran trabajos de circunstancias. En todo lo demás de sus trabajos, brilla con luz pura, no empañada por ningún concepto de sermón, toda su cultura, que era mucha, toda su gracia en el dominio del idioma, que era extraordinaria, toda la gala de su arte de escribir, que era portentosa, y toda la emoción de su alma apetente de una justicia elevada y limpia.

Muchos escritores jóvenes, cuando ya Calderón era viejo, que escribían cuando él, y que aun viven y escriben, publican actualmente artículos exactamente iguales a los que publicaban en 1900. Son artículos anacrónicos, absurdos, inconcebibles para una inteligencia despierta, susceptible de advertir los pasos gigantados de los años que pasan. Alfredo Calderón, en 1900, escribió artículos que parecen hechos hoy y que, cuando hayan pasado algunos años, todavía podría decirse de ellos lo mismo. Son artículos que tienen un carácter de modernidad duradera.

Este trastoque que surge de la comparación de sus trabajos con los de aquéllos que eran jóvenes cuando ya él era viejo, y que hoy viejos escriben de modo igual al de su juventud, en tanto que lo escrito por Calderón aparece moderno y actual, da una idea aproximada de los méritos de su obra literaria.

Aparte de estas cualidades de los escritos de Alfredo Calderón, hay en ellos otras muchas resonancias valederas para largo tiempo. Poseen, en efecto, matices de sensibilidad refinada, que se adelantó a su tiempo; y una amplitud de horizontes capaz de resistir muchas evoluciones, como asimismo hondura filosófica que no perderá la actualidad sinó cuando en el mundo se hayan realizado cambios totales y transformaciones extraordinarias. Y aún cuando todo esto ocurra, todavía podrán leerse con deleitosa fruición muchos artículos suyos: todos aquéllos en los que brilla lograda la luz del arte; todos aquéllos en los que las palabras, inspiradas y llenas de significación, adquirieron una belleza perenne.

En la hora en que fueron escritos, hoy y mañana, esos trabajos producirán una gozosa satisfacción al lector atento y darán fe del alto rango de escritor que poseyó, de modo relevante, por su arte limpio, Alfredo Calderón.

* * *

Ofrecemos a nuestros lectores uno de sus mejores artículos para que saboreen la prosa henchida de belleza del gran escritor. También es dable advertir en este trabajo otros aspectos característicos de su obra entera: la emoción, la hondura, la amplitud de horizonte, la aspiración a una idea de justicia elevada.

La educación moral

Quando, constituida en tribunal inapelable, aprecie y aquilate, la posteridad, los títulos con que este nuestro siglo turbulento puede invocar el respeto y gratitud de las edades, acaso no sean por ella los más estimados aquéllos de que nosotros estamos más ufanos. Acaso la inmensa labor política de la revolución, la crítica implacable con que el inquieto espíritu contemporáneo ha llenado de ruínas la historia, las maravillas del genio industrial, las audacias de la especulación filosófica, los portentosos adelantos de la ciencia positiva, pesen menos todos juntos, en la balanza de su juicio, que ese solo instinto de filantropía que, a despecho del egoísta e insolidario individualismo, ha ido penetrando donde quiera, en la cárcel, en el cuartel, en la escuela, en el hospital, en el manicomio, llevando por todas partes a los tristes, a los desgraciados, a los oprimidos, a los humildes, la eficacia del amparo y las dulzuras del consuelo; sentimiento de solidaridad universal sin precedente en el pasado, que ha sido bautizado por algunos con el simpático y expresivo nombre de «humanismo».

De entre todas las manifestaciones de este espíritu humanitario no es ciertamente la manifestación pedagógica la menos bella y digna de estimación. Es un hermoso y noble y tierno espectáculo el que ofrecen hoy, en toda la Europa culta, los hombres más ilustres, los grandes exploradores de la civilización, que constituyen la vanguardia de la humanidad: estadistas, poetas, arquitectos, médicos, higienistas, publicistas, sociólogos, consagrando a la solución de los problemas pedagógicos la mejor parte de su esfuerzo. Desde los medios de formar el carácter y el corazón de los niños, hasta los de endurecer sus músculos y robustecer sus pulmones; desde el arte delicado de preparar para sumisión en la vida a los hombres y a los ciudadanos del porvenir, hasta el minucioso estudio de los sistemas de ventilación y calefacción de la escuela, de la forma de los pupitres y de la altura de los bancos, nada escapa a su afectuosa solicitud. No hay detalle pedagógico que en tales países pase por insignificante. No hay gasto que tales Estados tengan, al efecto, por excesivo. El niño constituye hoy la preocupación preferente del hombre. Diríase que la generación actual, dolida de su propia insuficiencia, cifra su misión suprema en la obra desinteresada de formar generaciones más sanas, más sabias, más morales, más bellas, más fuertes, más dichosas, capaces de realizar más cumplida y dignamente el destino que en el mundo corresponde a la humanidad.

Ciñérase la labor pedagógica a una obra de mera instrucción y no habría merecido a los espíritus más cultos y elevados de nuestro tiempo, tan preferente devoción. En la intención al menos, es hoy,

la escuela, una como prolongación del hogar; fábrica de almas, donde, con arte delicadísimo, se informa y elabora la primera materia humana que la naturaleza ofrece. Sin duda la preocupación intelectualista domina aún en la enseñanza práctica, cargando de ominoso y estéril bagaje a la memoria, rellenando hidrópicamente los programas, atenta más a la cantidad que a la calidad del saber, creyendo cándidamente que así pertrecha el educando para las luchas de la vida; llevando a la obra de la instrucción las codicias acaparadoras del capitalismo, con riesgo evidente de producir el «surmenage» y tras él la imbecilidad, la neurosis, la enfermedad, el desaliento, la tristeza y el hondo e incurable hastío. Mas, la protesta contra tal estado de cosas, fuertemente acentuado en el campo de la pedagogía teórica, promete un pronto remedio. A falta de otros motivos, no tardará en procurarle el propio exceso del mal. Antes de mucho, será la escuela en Europa lo que debe ser; estancia intermedia entre el hogar y la sociedad, de donde los que entran niños salgan hechos hombres, sanos de cuerpo y alma, formado el juicio, educado el sentimiento, contentos de vivir y dispuestos a arrostrar valerosa y dignamente los azares todos de la existencia.

De cierto es esta labor educadora mucho más árdua y difícil que la que consiste en enseñar la conjugación del verbo o la tabla de multiplicar. Ha llegado hasta a negarse su posibilidad. Confundiendo la persistencia del temperamento con la de la condición moral, se ha proclamado por muchos la teoría schopenhaueriana de la inmutabilidad del carácter, que persevera innoble durante toda la vida. La sabiduría popular sancionó ese prejuicio con los conocidos adagios «Genio y figura hasta la sepultura» y «Lo que entra con el capillo, sale con la mortaja». La ciencia moderna ha venido a corroborarle, haciendo del carácter individual la potenciación de una secular labor hereditaria, contra cuyo incontrastable arraigo se presumen impotentes todas las influencias actuales. De largo tiempo pasa para no pocos, como verdad inconcusa, que si la humanidad progresa incontestablemente en la esfera intelectual, por lo que hace a los sentimientos y a las pasiones, el hombre de hoy sólo difiere en la apariencia del contemporáneo del «mammuth». Por dicha, ni la historia, ni la experiencia confirman tan desoladora doctrina, que haría inexplicable toda evolución progresiva y nos condenaría a un estancamiento sin esperanza, mil veces más duro que la muerte.

Difícil, sí; imposible, no. Cuando se considera el carácter ya formado, cristalizado, petrificado, definitivo en el adulto, disculpable es la sospecha de semejante inmovilidad. Pero en el niño procura la naturaleza al arte una materia laborable todavía indecisa, fluida, adaptable, plástica, capaz de recibir y conservar por toda la vida el sello que logre imprimirle

una habilidad exquisita. Quién ante ella declare la empresa inasequible, hará mejor en imputar el fracaso a su propia torpeza que no a la fatalidad. Sin duda no es el espíritu del niño la tabla rasa que imaginaba la vieja psicología. No es el ángel caído del cielo que supone Rousseau, ni el monstruo de malos instintos que nos describe La Bruyère. En esa encarnación de toda la vitalidad de una ascendencia inmemorial, ha depositado la herencia gérmenes de vicio y de virtud, tendencias de bien y de mal, los sentimientos que ennoblecen y las pasiones que degradan. Deber es del pedagogo, sea padre o maestro, introducir en esa alma la guerra civil, con la razonable esperanza de que, bien dirigidas, las virtudes saldrán al cabo triunfantes de los vicios. Gracias al influjo benéfico de educación, cabe prometerse que cada una de las generaciones que han de ir llegando a la vida, aporte en su seno fecundo una como renovación de la humanidad. Y en medio de tantas ruínas, de tantas decepciones, de tantos y tan amargos desalientos cuantos entristecen al espíritu contemporáneo, la eficacia de la obra educadora, acometida y comenzada con valentía, con firmeza, con fe en el triunfo definitivo, sin timideces sórdidas, sin prevenciones egoístas, sin miedo a lo mejor, sin intento de reducirla a una servil acomodación del educando, a un ambiente social viciado acaso y corrompido, abre en el porvenir perspectivas infinitas. Si nosotros lográsemos educar a la generación que llega, conforme al más alto ideal de vida que nos sea dado concebir, ¿qué no haría a su vez esa generación educando a la siguiente conforme al suyo? ¿Y qué esperanzas no cabría alentar en el porvenir de la especie, fundadas en la progresión geométrica del bien, que habría de resultar de ser, cada generación, formada según la más elevada concepción del mundo y de la vida que inspirase a su predecesora?

Cuando ese sueño sea una realidad, ninguna misión habrá en la tierra, comparable, humanamente hablando, a la augusta misión del maestro. En cuanto cabe en el poder del hombre, su obra será una especie de creación; animando a la estatua humana, realizará casi el prodigio de Pigmalión. ¿Qué legislador, qué estadista, qué conquistador, qué sabio, que poeta podrán rivalizar con el humilde obrero, en cuyo yunque se forjan almas, de cuyo taller salen hombres? Las creaciones de ese arte privilegiado, único, no serán las concepciones fantásticas, quiméricas, del genio literario, sino seres reales, animados, palpitantes, de carne y de sangre, destinados a conocer, a amar, a querer, a vivir, a difundir por el mundo la obra de bien y de verdad, transmitida así en serie infinita, de generación en generación, y repercutiendo en la historia por siglos de siglos.

ALFREDO CALDERÓN

EXCURSIONISMO

LA BOIRA

La boira vé a ésser com un tallant que decapita el cimtal de les muntanyes.

La boira fa també de capell i amaga dessota ses grans ales un sens fi de bellesa, perquè l'home, que sempre és tafaner, deixi en repòs la quietud dels cims a fi de que les plantes i roques gosin de dolça intimitat acaronades per sa germana, la boira, que les besa amorosament.

Per això a nosaltres, malgrat veure el cim del Montseny cobert de boira, la curiositat va empenyent-nos per a saber què hi ha per allí. Potser cometerem una imprudència: més el que us direm ja quedarà entre nosaltres.

Podríem creure que és de nit si no fós una blancor grisa que ens priva de veure res a una distància de tres passes; les roques aparenten sortir de les tenebres, no donant-nos compte d'elles fins que les tenim a tocar. De sobte ens apareixen com espectres en el revolt de la carretera. D'unes, només en veiem la faç, esfumant-se son cim al mig de la boira; altres, al revés, el sócol és perdut per entre la boira i sembla que volin per l'espai sostingudes per fils invisibles.

Se sent una quietud estranya. La soletat regna entorn nostre. Ens apar que la Natura dorm per a recuperar forces en entrar de ple a la primavera.

La boira pesa en nostres testes com un pes insuportable. Els abets estenen ses branques negroses com si en fessin guàrdia i al mateix temps ens amansessin. En mig de l'espessor d'una fageda ens aturem. De llenya no ens en manca, i prompte s'abranda. Ens deixa el mal humor, i fins sentim certa satisfacció. La boira, no marxa, i darrera seu hi ha un món que desconeixem i que cadascú se l'imagina a sa manera. Els arbres degoten, i en caure les gotes a terra, damunt l'encatifat de fulles, ens sembla sentir les petxades dels follets.

Deixem el foc amb certa recança; devallem muntanya avall i fins que som a prop del pla no ens veiem lliures de la boira. Mirem enrera. La tupida glassa segueix cobrint la muntanya de nostres mirades indiscretas i no sabem si alegrar-nos o entristir-nos.

Més, vosaltres, excursionistes, enamorats de la terra mare nostre, si mai voleu anar a la muntanya i hi veieu boira, no hi aneu, ja que les muntanyes fan com les famílies: tenen moments en que volen gosar entre elles, en pau i quietud, en íntima reunió; i visitar-les és inoportú. Podria passar-vos com a nosaltres, que us rebessin malament.

CUCH

Francòfils, l'any 1914

Aimants d'Alemanya, avui

Haureu observat —probablement— aquest fenomen curiós i satisfactori, i a més noble als nostres ulls, i paorós pels que a l'any 14 es sentien amics de l'Entente. A Espanya, sobre tot, eix fenomen és molt eloqüent, i ens demostra com en començar la guerra mundial, els germanistes eren els *chauvins* i no ho eren els altres, com se'ls havia acusat, perquè sinó encara serien francòfils i estarien al costat de Poincaré i Briand, i no hi estan. Hi estan, sí, molts dels antics germanistes.

I és que en la guerra no tot era lluitar entre imperialismes i militarismes; no tot era la qüestió de l'Alsàcia Lorena; no tot era esperit de revenja. En la mateixa, hi prengué molta part —tal volta fou la principal— la lluita entre la Revolució i la Reacció. Recordeu les nostres guerres civils del segle passat? No es debatia solament una qüestió dinàstica, no; la lluita era entre la tendència absolutista —Reacció— i la liberal parlamentària —Revolució.

Bernard Shaw afirmà, en començar la guerra, que aquesta no era contra d'Alemanya i el seu militarisme, sinó una guerra contra el militarisme de cada nació, i contra la diplomàcia secreta.

Per això els liberals de tot el món estaren al costat de la França, puix que, a més d'ésser una República avançada i laïcista, ella i els seus aliats defensaven el liberalisme integral en portar com a bandera el principi nacionalista—màxima conquesta política del segle XIX;— en canvi, els no liberals d'arreu estaven al costat del nucli germànic perquè aquest era imperialista. De manera, que si l'Entente no representava prou bé la tendència nacionalista, en canvi els imperis de Centre-Europa eren obertament antinacionalistess.

Els ciutadans —soldats— s'entornaren victoriosos cap a casa; i aquells que sols foren soldats colpits per la derrota, es donaren compte de que son cervell pensava i que son cor també sentia i volgueren ésser ciutadans. Aquest voler cristal·litzà amb l'eclosió de la Constitució de Weimar. —Liberalisme.

I—aquesta Alemanya de nous ciutadans que és la d'avui, es féu simpàtica, s'humanitzà en el dolor de la desfeta, que sols pagà el poble; s'humanitzà en sentir anhels de llibertat, i es nobilitzà en fer arrencar un pas a la Revolució que França sembla hagi abandonat. Per tots aquests fets l'estimem. I nosaltres, amics de la França humanitària i democràtica, de la França que proclamà els Drets de l'home, ens declarem avui amics d'Alemanya.

Més, no volem acabar sense dedicar un record d'admiració i respecte als precursors de l'Alemanya d'avui, als socialistes alemanys, sempre perseguits pels directors polítics del país, per *sentir-se* més ciutadans que la resta de ses compatriotes, perseguits amb acarnissament des del començar la guerra. Un record d'admiració i respecte al proletariat de la Social Democràcia, que vegé el seu organ, el diari *Worwaerts*, segrestat i suspès per haver publicat un manifest contra les anexions territorials; un record també per a Liebknecht, per Wendel, per

Haase, per Rosa Luxemburg (dona símbol), i també per l'austriac Frederic Adler i tants d'altres, plens de passió i entusiasme humaníssim, lluitadors per l'ideal d'una humanitat millor. I un record d'estima pels membres del Club de Lectura Alemany de París, que en esclatar la guerra escrigueren als seus companys socialistes francesos una ordre del dia plena d'humanisme que acabava així: «Aneu a la victòria! Bateu el govern criminal de Berlin! Visca la França democràtica! Visca la República alemanya!»

J. TRAVÉ i MARC

La gallina dels ous d'or

Coneixeu el conte de la gallina dels ous d'or? No?... Doncs era un home que tenia una gallina que ponia els ous d'or. Mercès a ella, gaudia d'un benestar; més, l'avarícia el temptà, i, no contentant-se solament amb els ous benaurats, cregué que dintre la gallina hi trobaria un tresor i decidí de matar-la, sofrint gran desengany en veure que el cos de la gallina no era guardador del tresor imaginat.

Cas versemblant ha passat a Itàlia amb el dessecament del llac Nemi, llac que, segons els geòlegs, sorgí en el cràter d'un volcà apagat.

El llac era famós per ésser bellament pintoresc; ses aigües, clares i transparents, eren rodejades d'una vegetació exuberant. Contrada plena de poesia, fidel servadora de juraments d'amor etern de mils parelles d'enamorats; en ella els artistes cercaven l'inspiració per a realitzar llurs obres mestres fantasiant en el pervindre.

Però no solament per l'atracció de sa bellesa natural fou perquè devingué famós el llac de Nemi. Ell, com en els contes de fades, també guardava un tresor: les galeres de l'emperador romà Calígula, l'emperador que cometé més disbauxes durant l'Imperi. Aitals galeres, construïdes amb les fustes de més valor del vast territori que d'ell depenia, totes elles eren adornades amb belles i complicades filigranes d'or i de marfil. Ell mateix, en un dels seus rars capricis, manà enfonsar-les en el llac, i allí romanien des de llunyans segles.

Jo no he deixat de creure en la riquesa i meravellositat de les galeres, però també crec que el temps, transformat en llegenda, tot ho broda i multiplica; això feu que son valor creixés en proporcions fantàstiques en l'imaginació de la gent, quan en realitat era al revés.

En el transcurs dels segles, l'aigua anà consumint aquelles fustes precioses i rovellant el metall, fet ja comprovat en alguna exploració per sota l'aigua per tal d'extreure quelcom, sense que cap

temptativa compensés en res els treballs esmerçats.

Per fi, Mussolini decidí aclarir l'enigma de tant segles. Encarregà a experts enginyers el dessecament del llac, els quals, després d'un treball gegant, d'un tecnicisme sorprenent, sens comparança en la història, aconseguiren buidar el llac Nemi. Més, oh, desil·lusió! Es trobaren que les tan famoses galeres havien devingut unes fustes podrides, plenes de llot, i que tot el metall preciós, fora son valor arqueològic, valien ben poca cosa.

Ara el llac de Nemi ha desaparegut; els artistes, pintors, músics i poetes ja no hi podran cercar inspiració; ses aigües ja no seran espill d'enamorats, i l'estranger, quan recorri Itàlia, tindrà un lloc menys per a visitar.

Una història devinguda en llegenda més o menys, la desaparició d'una contrada on tantes n'abunden, no alterarà l'atracció que tot el món sent pel país guardador del més preuat tresor artístic i lla on pot més delectar-se l'esperit. Més, el cas del llac Nemi, ens pot alligonar. No sempre hem de sacrificar pel cos el què és esplai de l'esperit; ans be ens cal conservar-ne la delectança, si no podem augmentar-la. No fós cas que ens passés altre cas semblant com el que passà a aquell home del conte de la gallina dels ous d'or.

ZETA

El hombre ejerce sobre la mayor parte de los objetos que le rodean una influencia, pero, a su vez, las cosas ejercen sobre él una influencia no menos extendida.

Una de las vidas más desgraciadas, es la vida sin romanticismo, porque es la vida sin ilusiones.

Si los hombres piensan siempre en su madre, tratarían a todas las mujeres con el máximo respecto.

Si los hijos son el fruto de nuestra vida, los actos son sus flores.

El que desconoce la importancia del tiempo, desconoce el de su persona.

CONTE

ATENEO

Una conferència per Joan Montaña

L'infància

El nostre amic, el professor de La Unió Liberal, a precés de la Junta de nostra entitat acceptà donar una conferència des de la tribuna de l'Ateneu, conferència que ell titula «Comentaris a l'«Emili» de Rousseau, sobre la significació de l'Infància». Malgrat i que el senyor Montaña remarcà que, més que una conferència, seria el fruit d'una lectura de l'obra cabdal de Joan Jaques Rousseau, podem dir, que, per l'interès amb que fou seguit per tots els seus oients, resultà un treball acabat i digne d'ésser conegut per tots quants tenim la responsabilitat de pares, germans o tutors de l'infància. Sentim que per manca d'espai no la podem donar a conèixer tota; però, a guisa de tast, veurem de sintetitzar de la millor forma possible els punts cabdals de la mateixa:

«Emili», digué després d'haver fet la biografia del gran ginebrí, passa generalment per ésser un llibre avorrit, demostrant-nos el conferenciant, que els que així el blasmen acostumen a ésser individus que no l'han llegit, i que únicament el combaten per sistema. «Emili», segons una sèrie d'autors, és, amb tot i els anys que han passat d'ençà que està escrit, l'última paraula sobre la pedagogia i la font on han d'anar a beure tots els seus detractors, si és que volen fer res de positiu en quant a ensenyament es refereix.

Rousseau ens presenta l'infància tenint una significació pròpia, i com una època d'imperfeció de l'individu; l'infància, com a tal, té un valor, ja que si un nen, en néixer, tingués l'alçada d'un home gran i nasqués fort i corpulent, aquest home-nen, diu Rousseau, seria un perfecte imbècil, un autòmata, una estàtua immòbil i quasi insensible, per quant aquesta alçada i aquesta força li restarien inútils per no saber-se'n servir, i l'aprenentatge a l'ús de la mateixa és el que ha de constituir el període de l'infància; però per a la preparació per a l'edat adulta, no se li ha de posar precisament l'home com model. La naturalesa, diu, vol que els nens siguin nens abans d'ésser homes: com a tal, no vol produir fruits prematurs, ja que l'infància té la classe de perfecció que li és convenient i els seus actes han d'ésser considerats des del punt d'albir de la mentalitat infantil, sense tocar al nen, per a ensenyar-lo a viure, de dins del seu ambient, i no procedint com fins ara, en que, segons Rousseau, els homes eduquem els nens de tal faísó que fem com si a un cap-gros el treguessim de l'aigua per a ensenyar-lo a viure on quan sigui gripau o granota, tindrà de constituir el seu ambient. L'interès present ha d'ésser l'únic que ens ha de conduir bé i lluny.

Rousseau és netament contrari a premis i

càstics. El nen, segons Rousseau, ha de realitzar són destí, que és créixer i enriquir normalment la seva personalitat, i sovint els homes li destorbem aquest goig per una educació mal compresa, violant, per tant, els drets de l'infància.

Rousseau tingué una simpatia profunda per a l'infància, i ho demostra quan diu en el seu «Emili»: «Estimeu l'infància; afavoriu els seus jocs... Per què voleu robar a aquests innocents éssers, el goig d'un temps tan curt i que se'ls escapa? Per què voleu omplir d'amargura aquests anys tan fugissers, que no tornaran per ells com no poden tornar per a nosaltres? Pares, sabeu en quin moment la mort espera a vostres fills per a emportar-se'ls? No us busqueu motius d'arrepentiments, amargant-los els pocs instants que la naturalesa els dona; procureu que en qualsevol moment que Déu us els demani, que no morin sense haver fruit de la vida.»

En aquest sentit parlava Rousseau i en el mateix treballa l'escola moderna, sadollada de l'esperit del gran ginebrí, la qual procura que les futures generacions atenyin el grau de cultura que d'un sol cop atenyé el seu inspirador, i que es faci a Rousseau la justícia que li és deguda de tan temps ençà, fent que l'home es desenrotlli en un ambient de llibertat, i que no faci sofrir cap consciència, màxim premi al qual podem aspirar els organitzadors del curset i els qui amb tanta reverència varem escoltar.

IPSUM

Programa para Octubre y Noviembre

Dia 24 octubre: Primera secció de «Orientacions excursionistes», a cargo de nuestro consocio S. Llobet.

Dia 27: Excursió familiar a La Roca.

Dia 29: Conferencia a cargo de don P. Comas.

Dia 31: Segunda lección de «Orientacions excursionistes», también por el señor S. Llobet.

Noviembre, 1, 2 y 3: Excursió a montaña. Travesía al Montseny.

Dia 7: Tercera lección de «Orientacions excursionistes».

Dia 10: Excursió a la fuente Draper.

Dia 14: Cuarta lección de «Orientacions excursionistes».

Dia 17: Excursió familiar a Canovellas.

Dia 21: Quinta y última lección de «Orientacions excursionistes».

Nota: Todos los sábados, lecturas comentadas.

Libros ingresados en la Biblioteca

«La Revista Blanca», tomo V 1927-1928.— «El segundo certamen socialista». «Servitud» y «Els tres al·lucinat», de J. Puig y Ferrer.— «Amok», de Stefan Irveig.— «El lliri de la vall», de H. de Balzac.— «¡Pobre Cristo!», de Mario Mariani.— «En busca del Gran Kan», de V. Blasco Ibáñez.— «Jesús es un mito», de J. Brandés.— «Germinal», de E. Zola.— «El hijo de Clara», de F. Montseny.— «Los deportados», de C. Malato.

Revisado por la censura gubernativa

ECOS

En el pasado mes de Agosto los pequeños excursionistas que forman la agrupación de Barcelona «Follets de Muntanya» visitó nuestra ciudad. Fueron obsequiados por la «Agrupació Excursionista» local y pasaron el día en la fuente d'el Radium, donde practicaron ejercicios de gimnasia.

© ©

El día 24 de Agosto don Alberto Compte dió una conferencia en el Casino de Granollers disertando sobre un viaje que dicho señor realizó recientemente al Spitzberg.

© ©

El día 25 regresaron de Pineda los pequeños escolares que integraban la Colonia Escolar de La Unión Liberal.

© ©

Con motivo de la Fiesta Mayor salió a luz el III volumen de las Publicaciones «La Gralla», esfuerzo magno de sus editores, tanto por su presentación intachable, como por el valor literario de su nutridísima colaboración.

© ©

El día 8 de septiembre, don Victor Masriera dió una conferencia en la Biblioteca Popular, disertando sobre el tema: «El dibuix per a tots».

© ©

El mismo día y organizada por la «Agrupació Excursionista de Granollers», en celebración del primer aniversario de su fundación, don Ramon Masriera Vidiella dió una conferencia tratando de «Feminisme i Esport».

© ©

La misma agrupación organizó otra conferencia a cargo de don Mariano Foyé, como acto de clausura de las que celebró con motivo del primer aniversario de su fundación, Disertó sobre «El vol a la vela».

© ©

Organizadas por la Diputación de Barcelona, don José Amorós dió un cursillo de conferencias en la Biblioteca Popular sobre el tema: «El Arte Español en la Exposición de Barcelona».

En la primera trató el tema «Un paseo imaginativo por los pueblos de España»; en la segunda, «El tesoro artístico en España. Maderas Vidrios y Tejidos», y en la tercera y última, «Marfiles y metales preciosos».

© ©

En ocasión de la Fiesta del Libro, don Angel Apraiz dió una conferencia en la Biblioteca Popular, tratando el tema: «El arte del libro: El grabado».

Imp. Garrell: Clavé, 25 : Telèfon 23 : Granollers

TOLDOS
Marquesinas
Puertas
Mesas
Sillas

CONDOM
GRANOLLERS

Plaza del Oli, 3

La Fulla per a afaitar
"PARIS"

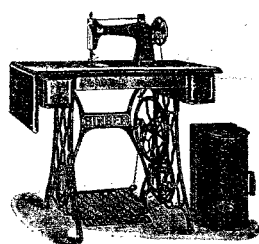
no té rival, ni pot tenir-lo
pel seu secret de fabricació
especial en l'acer

TALL FINISSIM

4 vegades més de dura-
ció sobre les altres fulles

De venda

A totes les cases de primer ordre

MÀQUINES
SINGER
PER A COSIR I BRODAR

Vendes al comptat i a plaços des de
3'50 ptes. setmanals

Es fan tota classe de reparacions : Venda d'Agulles, Oli,
Peces i Accessoris : Ensenyament gratuït de brodar
als compadors d'una màquina

Representant a Granollers : M. Iglésias : Plaça de les Olles, 14
Exposició i venda : Plaça del Bestiar, 15

FOTOGRAFIA

J. BOSCH

Venda de material fotogràfic

Representant dels Gramofons «PARLAPHON»

Sant Roc, 2

GRANOLLERS

Novetats per a senyora
en teixits de

LLANA
SEDA
LLI
i COTÓ

CASA MONTAÑA
Plaça Constitució, 36

GRANJA MARINETTE

PARETS-LLISSÀ

Despatx a Granollers : Carrer de Clavé, 17

Venda de llet en ampolles
precintades a **70** cènts. litre

Llet d'una sola Vaca, sempre
la mateixa, per a aliment de
nens i de persones delicades

LLET PASTEURITZADA

Ous del dia Servei a domicili

Clavé, 17 : GRANOLLERS

FÀBRICA DE

GASEUSES

i SIFONS

CLOTET

Dipòsit de la cervesa DAMM

GRANOLLERS

Plaça Guimerà, 20

Telèfon 74

A la Sastreria

SITJES

S'estan confeccionant una gran quantitat de
Abrics de 6, 8, 10 i 12 duros

Abrics fets a mida i amb tota perfecció
de 15, 18, 20 i 25 duros

No confongueu! SASTRERIA SITJES : Plaça Grau, 27 : GRANOLLERS